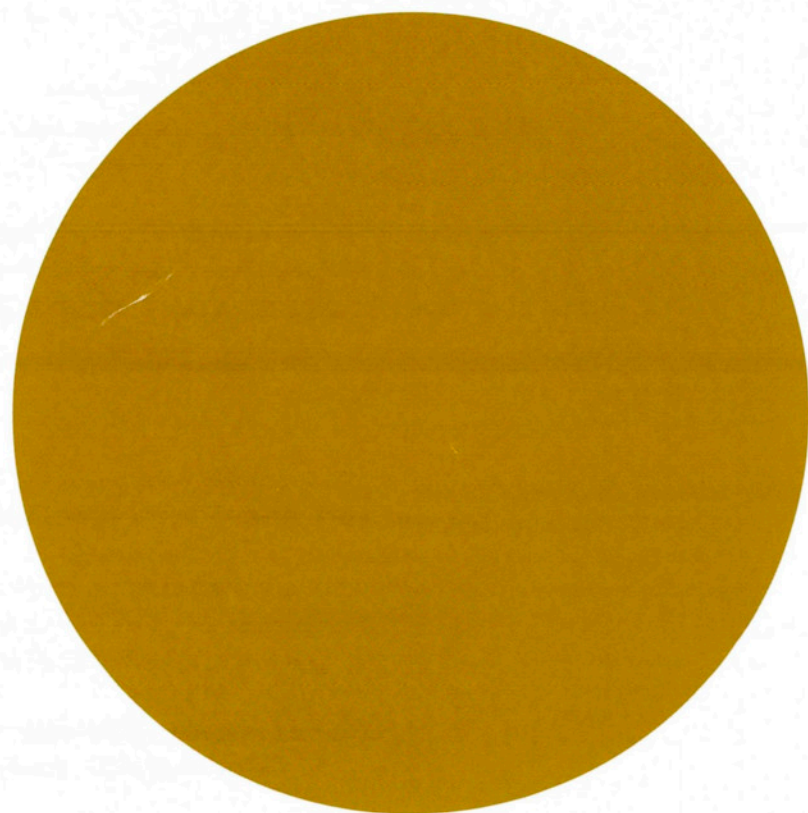

FESTIVAL TORROELLA DE MONTGRÍ

Dijous, 17 d'agost de 2017

22.00 h - Auditori Espai Ter

HESPÈRION XXI

TEMBEMBE ENSAMBLE CONTINUO

JORDI SAVALL, viola de gamba i direcció

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

 JOVENTUTS MUSICALS
DE TORROELLA DE MONTGRÍ

PROGRAMA

FOLÍAS ANTIGUAS & CRIOLLAS De l'Antic al Nou Món

I

Folías Antiguas

Diego Ortiz La Spagna

Anònim (CMP 121) Folías antigas (improvisacions)

Anònim (CMP 12) Folías antigas «Rodrigo Martínez» (improvisacions)

Gaspar Sanz / Son de Tixtla

Jácaras / La Petenera

Diego Ortiz

Folía IV – Passamezzo antico I - Passamezzo moderno III – Ruggiero IX

Romanesca VII - Passamezzo moderno II

Pedro Guerrero Moresca

Anònim Greensleeves to a Ground

Juan García de Zéspedes / Tradicional de Tixtla & improvisacions

Guaracha

II

Les tradicions cèltiques del Nou Món

Ryan's Mammoth Collection (Boston, 1883)

Regents Rant

Crabs in the Skillet (slow jig)

Lord Moira – Lord Moira's Hornpipe

(Viola baixa, The Bag-pipe tunnig)

Santiago de Murcia / Tradicional jarocho

Fandango – El Fandanguillo

Antonio Martín y Coll & improvisacions

Diferencias sobre las Folías

Francisco Correa de Arauxo Glosas sobre «Todo el mundo en general»

Anònim Improvisacions sobre els Canaris

Antonio Valente / improvisacions Gallarda Napolitana – Jarabe Loco (jarocho)

INTÈRPRETS

Músics de Mèxic

TEMBEMBE ENSAMBLE CONTINUO: **Ulises Martínez**, violí, guitarra de son i cant | **Enrique Barona**, guitarra huasteca, leona, jarana jarocho 3a, mosquito, maracas, pandero i cant | **Leopoldo Novoa**, marimbol, guitarra de son 3a, jarana huasteca, quijada de caballo i arpa llanera

HESPÈRION XXI: **Enrike Solinís**, tiorba i guitarra | **Xavier Puertas**, violone | **Pedro Estevan**, percussió | **Jordi Savall**, viola de gamba soprano, anònim italià, ca. 1500; viola de gamba baixa de 6 cordes, Pellegrino Zanetti, Venècia 1553; i direcció

Folías Antiguas & Criollas. De l'Antic al Nou Món

Igual que la xacona descrita com «aquesta índia amb trets mulats» per Miguel de Cervantes (*La ilustre fregona*), la gran majoria de músiques desenvolupades a partir del «descobriment» i la conquesta del Nou Món conserva aquesta barreja extraordinària d'elements hispans i criolls exposats a influències de les tradicions indígenes i africanes.

L'escolta d'aquestes *Folías Antiguas y Criollas*, música antiga amb noves variacions interpretades amb gran varietat de ritmes i melodies, d'instruments antics i populars, de cants vells i lletres noves, ens produeix emocions i reproduïx vivències molt semblants a les que hom arriba a experimentar la primera vegada que viatja a alguna de les ciutats històriques d'un país llatinoamericà: el sentiment impressionant de fer un viatge en el temps sense deixar de viure el present. Passejar-se pels carrers d'un poblet situat a un centenar de quilòmetres de Bogotà (la tardor del 1970) va resultar tan sorprenent com descobrir l'existència d'un indret i una societat que conservaven perfectament l'ambient d'un poble andalús del començament del segle XVI.

No oblidem, com ens recorda Antonio García de León Griego, a la seva profunda obra *El mar de los encuentros*, que des d'Andalusia, i passant per les illes Canàries, va arribar al Nou Món una societat complexa de mariners i soldats, nobles i religiosos, músics i comerciants, aventurers i esclaus africans, així com tot tipus d'individus àvids de riquesa ràpida i fàcil, que acabaria produint un gran mestissatge cultural i sobretot lingüístic, amb l'adopció d'elements autòctons, reflectits especialment en les músiques i les llengües parlades en el decurs de la posterior conquesta de tot el continent. A mesura que els conqueridors es van anar endinsant en aquest «Nou Món» totalment desconegut, van incorporar a les seves músiques la gran majoria d'influències locals, i al seu llenguatge corrent les denominacions originals de les llengües autòctones, sobretot els noms d'objectes, animals i plantes, ritus i costums propis del Nou Món. La consolidació de la conquesta d'aquests territoris tan immensos es va materialitzar amb una intensa explotació i una esclavització generalitzada, tot duent a la destrucció d'un autèntic paradís terrenal que era el conjunt de les illes del Carib i totes les cultures i llengües antiquíssimes que es mantienien per tot el continent abans de l'arribada de Cristòfor Colom. Tan sols mig segle després del «descobriment», la quasi totalitat d'aquestes llengües –d'origen arauac, tupí-guaraní o txibtxa– s'havien extingit a les illes del Carib, juntament amb els seus habitants. Tal com la música, les poques que van sobreviure es van constituir en parles i músiques criolles a través del seu contacte amb la llengua, la música i les tradicions dels conqueridors.

Aquest projecte, que vol contribuir a la recuperació i difusió de la memòria d'aquestes músiques supervivents, havent-se conservat vives des de temps remots –en zones molt sovint apartades de les grans ciutats–, és també un sincer homenatge a tots els homes i dones, gairebé sempre anònims, que amb la seva sensibilitat, talent musical i gran capacitat de transmissió han contribuït a la seva conservació fins als nostres dies.

Les Folías Antiguas y Criollas, de l'Antic al Nou Món, ens mostren un fascinant diàleg entre aquestes músiques «supervivents», en les tradicions orals de Los Llanos i La Huasteca i en els repertoris populars anònims i mestissos, influïts per les cultures nàhuatl, quítxua i africana, i les músiques històriques conservades als manuscrits i impresos de l'època, a la vella i la nova Espanya renaixentistes i barroques. Aquest diàleg sempre restarà actual gràcies al talent improvisador i expressiu, i al rigor i la fantasia musical de tots els intèrprets del vell i del nou món que creuen en el poder de la música, tot conservant-la i utilitzant-la, gràcies a la seva bellesa, emoció i espiritualitat, com un dels llenguatges més essencials de l'ésser humà.

En un repertori basat no tant en les consideracions purament formals o contrapuntístiques com en una successió d'elaboracions virtuoses lliures a partir d'una línia de baix preexistent, la recerca de la vertadera «autenticitat» en una interpretació moderna ha de tenir en compte el redescobriment d'aquest inesgotable element de permanent creativitat personal. Per aquest motiu, aquest programa no es caracteritza tan sols per la constància de l'element improvisador en la manera de pensar les obres interpretades, sinó que inclou un fragment d'improvisació real col·lectiva.

Jordi Savall i Rui Vieira Nery

JORDI SAVALL, viola de gamba i direcció

Jordi Savall és una de les personalitats musicals més polivalents de la seva generació. Fa més de cinquanta anys que donà a conèixer al món meravelles musicals abandonades en la foscor de la indiferència i de l'oblit. Les seves activitats com a concertista, pedagog, investigador i creador de nous projectes -tant musicals com culturals- el situen entre els principals artífexs del fenomen de revaloració de la música històrica. És fundador, juntament amb Montserrat Figueras, dels grups musicals Hespèrion XXI (1974), La Capella Reial de Catalunya (1987) i Le Concert des Nations (1989).

Al llarg de la seva carrera ha enregistrat i editat més de 230 discos de repertoris de música medieval, renaixentista, barroca i del classicisme, amb una especial atenció al patrimoni musical hispànic i mediterrani, que han estat mereixedors de moltes distincions. Els seus programes de concert han convertit la música en un instrument de mediació per a l'entesa i la pau entre pobles i cultures diferents, i de vegades enfrontats.

La seva fecunda carrera musical ha estat mereixedora de les més altes distincions nacionals i internacionals, d'entre les quals cal destacar el títol de doctor honoris causa de les universitats d'Évora (Portugal), Barcelona (Catalunya), Lovaina (Bèlgica) i Basilea (Suïssa); la insígnia Chevalier de la Legió d'Honor de la República Francesa; el Premi Internacional de Música per la Pau del Ministeri de Cultura i Ciència de la Baixa Saxònia; la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya; el prestigiós Premi Léonie Sonning, considerat el Premi Nobel de la música, i el premi Helena Vaz da Silva, que reconeix artistes que protegeixen i divulguen el patrimoni cultural europeu.

Jordi Savall va actuar per primera vegada al Festival de Torroella a l'edició de 1994 i hi va tornar a les de 2001, 2002, 2013, 2014, 2015 i 2016.

HESPÈRION XXI

Amb un repertori que va des del segle X fins al segle XVIII, Hespèrion XXI cerca nous punts d'unió entre Orient i Occident amb una clara voluntat integradora i de recuperació del patrimoni musical internacional, especialment de l'àmbit mediterrani i amb connexió amb les músiques del Nou Món americà.

L'any 1974, a Basilea, Jordi Savall i Montserrat Figueras, juntament amb Lorenzo Alpert i Hopkinson Smith, van fundar el grup Hespèrion XX, un conjunt de música antiga que pretenia recuperar i difondre el ric i fascinant repertori musical anterior al segle XIX a partir de noves premisses: els criteris històrics i els instruments originals. Hespèrion XX, a partir de l'any 2000, canvia la denominació per Hespèrion XXI.

Hespèrion XXI és actualment una referència ineludible per comprendre l'evolució de la música en el període que va des de l'edat mitjana fins al Barroc. El seu repertori inclou, entre d'altres, obres del repertori sefardita, romanços castellans, peces del Segle d'Or espanyol i de l'Europa de les Nacions. Alguns dels seus programes de concerts més celebrats han estat les *Cantiques de Santa Maria d'Alfons X el Savi, La diàspora sefardí*, les músiques de Jerusalem, d'Istanbul, d'Armènia, o les *Folias criollas*.

Hespèrion XXI va actuar per primera vegada al Festival de Torroella de Montgrí a l'edició de 2013 i hi va tornar a la de 2015.

TEMBEMBE ENSAMBLE CONTINUO

Els components de l'ensemble van estudiar a l'Escola Nacional de Música de la UNAM a Mèxic i en institucions musicals de Mèxic, Colòmbia, els Estats Units i França. Actualment són catedràtics de la UNAM, el Centro Morelense de las Artes i el Centro Ollin Yoliztli. Coordinen tallers de construcció i d'interpretació d'instruments tradicionals, així com trobades i fandangos a comunitats de l'estat de Morelos. L'ensemble ha estat present a sales de concerts a Mèxic, els Estats Units, França, Espanya, Alemanya, Àustria, Colòmbia, Malàisia, Singapur i Corea.

Tembembe Ensemble Continuo investiga, recrea i difon la relació intrínseca entre la música del període barroc, amb la seva música tradicional mexicana i llatinoamericana. Amb això volen oferir noves possibilitats de gaudi, comprensió, interpretació i desenvolupament d'aquesta música a l'actualitat.

Tembembe és el nom d'un riu que baixa per entre els canyissars, prop del lloc on assagen, format per petits afluents. Així és la seva cultura... així és el seu treball.

Tembembe Ensemble Continuo debuta al Festival de Torroella de Montgrí.

37è Festival Torroella de Montgrí 2017

Organitza:

Mitjans oficials:

Mitjans col·laboradors:

El Festival és membre de:

Amb el suport:

Amb el mecenatge:

Amb la col·laboració:

